

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 03.04.1975, sp. zn. Tpj 85/74, ECLI:CZ:NS:1975:TPJ.85.1974.1

Číslo: 42/1976

Právní věta: Písemnosti vydané v rámci trestního řízení v českém nebo slovenském jazyku v souvislosti s jednáním soudu doručují soudy procesním stranám neznalým těchto jazyků bez překladu do jejich mateřského jazyka.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 03.04.1975

Spisová značka: Tpj 85/74

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Rozhodnutí soudu trestního

Předpisy: 141/1961 Sb. § 2 odst. 4

§ 12 odst. 5

§ 12 odst. 6

§ 166 odst. 1

§ 169

§ 198 odst. 1

§ 2 odst. 13

§ 2 odst. 5

§ 233 odst. 2 143/1968 Sb. čl. 6 36/1964 Sb. § 8 odst. 2 36/1967 Sb. § 12 odst. 2

§ 28

§ 33

§ 55 odst. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 42/1976 sb. rozh.

Písemnosti vydané v rámci trestního řízení v českém nebo slovenském jazyku v souvislosti s jednáním soudu doručují soudy procesním stranám neznalým těchto jazyků bez překladu do jejich mateřského jazyka.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSR ze dne 3. dubna 1975, [Tpj 85/74.](#))

Ministerstvo spravedlnosti ČSR při své kontrolní činnosti zjistilo nejednotný postup soudů při projednávání trestních věcí procesních stran (§ 12 odst. 5 tr. ř.), jejichž mateřštinou není český nebo slovenský jazyk (především cizinců). Zejména jsou rozdílné názory na otázku, zda takovým stranám je třeba obžalobu, rozsudek soudu prvního stupně nebo druhého stupně a jiná soudní rozhodnutí (popř. písemnosti jako odvolání a stížnost prokurátora, stížnost pro porušení zákona, návrh na povolení obnovy trestního řízení apod.) doručovat spolu s písemným překladem do jejich mateřského jazyka.

Ministerstvo spravedlnosti ČSR proto podle § 35 odst. 1 písm. b) zák. č. 36/1964 Sb. ve znění vyhlášeném pod č. 19/1970 Sb. dalo Nejvyššímu soudu ČSR podnět k zajištění správného výkladu příslušných zákonných předpisů.

Při posouzení této otázky je třeba vycházet zejména z těchto zákonných ustanovení:

Podle čl. 6 odst. 2 ústavního zákona č. 143/1968 Sb. o československé federaci se užívá rovnoprávně českého a slovenského jazyka při jednání všech státních orgánů ČSR a obou republik, v řízení před nimi a v ostatním jejich styku s občany.

Podle § 8 odst. 2 shora citovaného zákona o organizaci soudů a o volbách soudců může každý občan před soudem jednat ve své mateřštině.

Podle § 2 odst. 14 tr. ř. každý je oprávněn používat před orgány činným v trestním řízení svého mateřského jazyka.

Podle ustanovení § 28 tr. ř. je-li třeba přetlumočit obsah výpovědi nebo písemnosti nebo neovládá-li obviněný jazyk, ve kterém se jednání vede, přibere se tlumočnick.

Podle § 55 odst. 3 tr. ř. se protokol o výpovědi osoby neznalé českého ani slovenského jazyka sepíše některým z těchto jazyků; záleží-li na doslovném znění výpovědi, zapíše zapisovatel nebo tlumočnick do protokolu příslušnou část výpovědi také v jazyku, jímž tato osoba vypovídá.

Žádné z těchto ani jiné ustanovení zákona nestanoví tedy povinnost soudu jednat v jiném než českém nebo slovenském jazyku ani opatřovat pro procesní strany překlad písemností, které jsou předmětem nebo výsledkem jednání soudu, do jazyka strany, která neovládá jazyk, v němž se jednání vede.

Toliko pokud jde o obviněného (§ 12 odst. 6 tr. ř.) je třeba zkoumat, zda by taková povinnost soudu nevyplývala z ustanovení § 2 odst. 13 tr. ř., podle něhož ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv, přičemž jedním z práv obviněného je právo používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka. Plné uplatnění obhajoby předpokládá úplné seznámení obviněného se všemi materiály trestního řízení, tj. s provedenými důkazy, vydanými rozhodnutími a ostatním obsahem spisů. K tomu cíli směřují ustanovení § 33 tr. ř. o právech obviněného, § 166 odst. 1 a § 169 tr. ř. o seznámení obviněného s výsledky vyšetřování, § 198 odst. 1 tr. ř. o lhůtě k přípravě hlavního líčení a § 233 odst. 2 tr. ř. o přípravě veřejného zasedání. Opatření překladu projednávaných písemností nepochybně usnadňuje obviněnému neznalému jednacím jazyka uplatnění obhajoby, ale povinnost orgánů činných v trestním řízení takový překlad opatřit z ustanovení § 2 odst. 13 tr. ř. dovozovat nelze.

Způsob, jak splnit povinnost orgánů činných v trestním řízení, aby umožnily obviněnému uplatnění jeho práv v případě, že neovládá jazyk, v němž se jedná, upravuje ustanovení § 28 tr. ř. o přibrání tlumočnicka. První eventualita tohoto ustanovení („je-li třeba přetlumočit obsah výpovědi nebo písemností“) platí obecně, tedy i pro případ, že obviněný ovládá český nebo slovenský jazyk; druhá

platí pro případ, že obviněný tyto jazyky neovládá nebo je sice ovládá, ale použije svého práva používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka. Obě eventuality však podle svého znění a podle srovnání s ostatními výše citovanými ustanoveními upravují jen způsob ústního jednání před orgány činnými v trestním řízení, které se koná v jazyku českém nebo slovenském. Jedinou výjimku uvádí shora citované ustanovení § 55 odst. 3 tr. ř., které připouští, aby část výpovědi byla zapsána v jiném než českém nebo slovenském jazyku, a to tehdy, záleží-li na doslovném znění výpovědi složené v jiném jazyku. Avšak i zde jde o zápis ústní výpovědi, přičemž jde o výjimku v zájmu zjištění skutečného stavu věci (§ 2 odst. 5 tr. ř.) a nikoli k zajištění práva obviněného používat mateřského jazyka nebo k zajištění jeho práva na obhajobu.

Trestní řád nemá, pokud jde o překlad soudních písemností, jiné ustanovení ani pokud upravuje doručování rozhodnutí a jiných písemností (obsílek, odvolání, stížností a jiných podání). Jiné ustanovení nezná ani jednacím řád pro okresní a krajské soudy (instrukce č. 4/1973 Sb. instrukcí a sdělení min. spravedlnosti ČSR) ani instrukce č. 10/1966 téže sbírky, kterou se upravuje styk s cizinou v oblasti právních vztahů a účast cizinců v řízení.

K zajištění práv obviněného a splnění povinností orgánů činných v trestním řízení podle § 2 odst. 13 tr. ř. postačí, když obviněnému, který neovládá český nebo slovenský jazyk, nebo jej sice ovládá, ale využívá svého práva používat své mateřštiny, bude ústně přetlumočen obsah jednání soudu provedeného v jeho přítomnosti, popř. i v nepřítomnosti, tedy obsah provedených důkazů, projednávaných písemností, vyhlášených rozhodnutí nebo opatření a pod.

Pokud jde o písemnosti, které byly procesním stranám doručeny k přípravě soudního jednání, jako je obžaloba, odvolání prokurátora a jiná podání, z jejichž podnětu se jedná, stačí, budou-li těmto stranám při jednání ústně přetlumočeny, pokud o to požádají nebo si neopatří znalost jejich obsahu jinak, anebo pokud to není třeba z jiného důvodu. Procesní strany si totiž mohou písemný překlad opatřit na svůj náklad podle § 12 odst. 2 zák. č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících a soudy jsou povinny jim k žádosti takový postup umožnit (např. sdělením jména tlumočnicka zapsaného do seznamu tlumočnicků).

Pokud by stranám českého nebo slovenského jazyka nestačila k přípravě soudního jednání lhůta stanovená trestním řádem (§ 198 odst. 1, § 233 odst. 2), protože si nemohly včas opatřit znalost obsahu doručených písemností, bylo by třeba k jejich důvodné žádosti soudní jednání odročit, popř. stanovit na dobu delší, než je minimální doba uvedená v citovaných ustanoveních.

Toto stanovisko platí ve vztahu k cizím státním příslušníkům s výhradou, že není nutno postupovat jinak na podkladě mezistátní smlouvy nebo v důsledku reciprocity.